

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 17.10.2005 62. vuosikerta Numero 3 Sivu 12

Onnistunut pölytys on runsaan omenasadon edellytys

Risto Tahvonen, Hilma Kinnanen ja Arto Ylämäki, MTT

Omenapuiden onnistunut pölyttyminen on aina edellytys hyvälle omenasadolle. Omenatarhan lajikevalinnassa onkin huomioitava eri lajikkeiden kyky pölyttää muita lajikkeita. Samoin tärkeää on se, että myös pölyttäjäksi valittava lajike on laadullisesti ja määrällisesti erinomainen kauppalajike. Lisäksi pölyttäjän kukinta-ajankohdan on osuttava samaan aikaan pölytettävän lajikkeen kukinnan kanssa.

Omenapuiden kukkien pölyttyminen on ehdoton edellytys hyvän sadon muodostukselle. Kukinnanaikaiset sääolot ja oikea lajikevalinta määräävät täysin pölyttymisen onnistumisen. Hedelmöittymisen kannalta paras säätila on noin 20 °C:n lämpötila ja mahdollisimman tyyni sää, jolloin liikkeellä on runsaasti pölyttäjiä. Kylmä ilma ja voimakas tuuli vaikeuttavat pölyttäjien työskentelyä, kovalla helteellä taas kukinta menee liian nopeasti ohitse, jolloin pölytystä ei ehdi tapahtua riittävästi tai pölyttäjän lyhyt kukinta ei satu samaan aikaan pölytettävän kanssa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana markkinoille on tullut paljon uusia lajikkeita, joiden kukinta-aikojen selvityksillä ja pölytyssuhteilla on voitu ratkaista aikaisemmat ongelmat pölyttymisessä.

Tapio Tuomela / MTT:n arkisto

Omenan kukintaa Piikkiössä. Kukinnanaikaiset sääolot ja oikea lajikevalinta ratkaisevat pölyttymisen onnistumisen.

Pölytysuhteet ja kukinta-aika ratkaisevia

Omenapuiden kukkien pölyttymiseksi pitää valita vierekkäin aina sellaiset lajikkeet, joiden siitepöly soveltuu pölytykseen. Eri omenalajikkeiden soveltumista pölyttäjäpuiksi on arvioitu siitepölyn runsauden perusteella ja siltä kannalta, sopiiko siitepöly toisen lajikkeen hedelmöittämiseen. Hedelmöittävän lajikkeen on myös oltava hyvä kauppakelpoinen lajike, ja sen on kukittava samoihin aikoihin kuin pölytettävä lajike. Ihanteellisessa tapauksessa lajikkeet pölyttävät toisiaan ristiin.

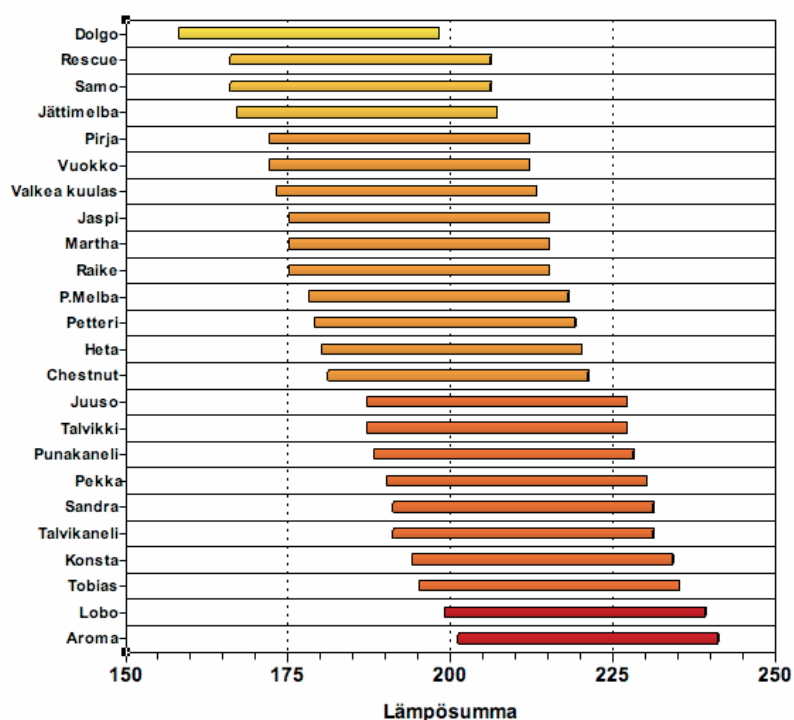
Eri omenalajikkeiden soveltuminen toistensa pölyttäjäiksi

	Pirja	Huvitus	Petteri	Vuokko	Jättimelba	Samo	Sandra	Jaspi	Heta	P. Melba	Pekka	Juuso	Tobias	Talvikaneli	Konsta	Lobo	Aroma	Talvikki	Dolgo	Rescue	Renown	Chestnut	Martha	
Pirja	0	**	***	*	**	***		**		**														
Petteri	***		*	***	***	**	***	***	***	***	***	***							***					
Vuokko	*	**	***	*	**	***	**	***	***	***	**								**				**	
Jättimelba	***	**	**	**	*		**	**			**													
Samo	**	**	**	**	0	0		*	**	**									**					
Jaspi	**	**	**	**	*	**		0	**	**				**	**	**	**	**	***	*		*		
Sandra			***				*	*	**	***	***	*	***	***	**	**	**	**	**	*				
Heta	**	***	***	***		**	**	0	**	***		**	**						**				**	
P. Melba	***		**	***	**	***	***	***	*										***	***			***	
Pekka			***	***		***	***	***	*	**	**	**			***	**			*		*		***	
Juuso		*	***	**		*	*	*	**	**	**	**	**	*	*	*	*	*	*					
Tobias		*				*	*	*	***	***	0	***	***	**	**	**	**	**	**				**	
Talvikaneli		*		**	*	*	*	*	***	***	***	0	0	*	*	*	*	*				***	**	
Konsta						*	**	**	***	**	**	0	0	**	**	**	**	**	**			***	**	
Lobo	***	**			***	**	***			***	***	***	***	**	***	*	***	***			***		***	
Aroma			*		**	0		*	**	**	*	**	*	*	**	*	*	*					**	
Talvikki				***	**	**	**	**	**	**	**	**	***	***	***				*				**	

Lajikkeiden pölytystulos: 0 = ei pölyty, * = tyydyttävä, ** = hyvä, *** = erinomainen

Pölytystaulukossa on esitetty eri lajikkeiden soveltuminen toistensa hedelmöittämiseen. Hyviä pölyttäjiä ovat esimerkiksi Petteri, Pekka, Juuso ja marjaomenat. Hyvä pölytyskyky ei kuitenkaan yksin riitä, vaan myös kukinta-ajankohdan on osuttava samaan aikaan pölytettävän kanssa. Kukinnan alkamista ja päättymistä voidaan parhaiten arvioida tehoisan lämpösumman avulla. Kukinnan alkamisajankohdan lämpösumman on molemmilla lajikkeilla oltava 15–20 °C:n sisällä. Tämän säännön perusteella ja huonon kauppakelpoisuuden vuoksi esimerkiksi perinteistä pölyttäjälajiketta Valkeaa kuulasta ei enää käytetä pölyttäjänä uusissa tarhoissa. Lajikkeiden kukinta-aikojä esittelevä kuva osoittaa, että aikaiset lajikkeet kukkivat hyvin eri aikaan kuin talvilajikkeet. Tästä syystä kesä- ja syyslajikkeita voidaan käyttää toistensa pölyttämiseen, ja vastaavasti syys- ja talvilajikkeet soveltuvat toisilleen läheisiksi elinkumpaneiksi.

Kukinnan lämpösumma eri lajikkeilla

Eri omenalajikkeiden kukinnan alkamiseen ja päättymiseen tarvittava lämpösumma yli 5 °C. Pölyttäjäksi kelpaa lajike, jonka kukinnan alkamisen lämpösumma on noin 15 °C:n sisällä pölytettävän lajikkeen vastaavasta lämpösummasta.

Viljelyolojen suosittava pölytystä

Oikeiden pölyttäjälajikkeiden valinnan lisäksi viljelyolot on järjestettävä suosiolliseksi kukkien hedelmöitymiselle. Samaa lajiketta istutetaan vain kaksi riviä rinnakkain, ja pölyttävä lajike aina rivin viereen. Nykyaikaisessa tiheäviljelytekniikassa rivin joka 25. omenapuu on kukinta-aikasääntöön soveltuva marjaomena, koska pölyttävät hyönteiset tahtovat liikkua mieluiten rivin suunnassa. Marjaomena ei koskaan aiheuta sekaannuksia lajikkeissa. Hedelmätarhan laidoilla on oltava aina mehiläispesiä 1–2 hehtaaria kohti. Yhä useammin käytetään lisäksi kasvihuoneista tuttuja kimalaispesiä, sillä kimalaiset työskentelevät viileissä oloissa mehiläisiä ahkerammin. Hyvillä tuulensuojaistutuksilla suositetaan pölyttäjien lentoa myös tuulisissa oloissa.

Lisätietoja: risto.tahvonen@mtt.fi
puh. (02) 4772 201